

Sammanställning av uppgifter från lärarenkät för kursprov i svenska 1 och svenska som andraspråk 1, vt 2018

Lärarenkäten till kursprovet i svenska 1 och svenska som andraspråk 1 vt 18 besvarades av sammanlagt 315 lärare. Av dessa undervisar 70 % (220 lärare) i svenska 1, 11 % (34 lärare) i svenska som andraspråk 1 och 19 % (61 lärare) i både svenska 1 och svenska som andraspråk 1. Andelen lärare som undervisar på yrkesförberedande program är 55 %. Motsvarande siffra för studieförberedande program är 43 %. Fördelningen mellan lärare från studieförberedande och yrkesförberedande program har varierat något mellan åren men siffrorna är i stort sett jämförbara med tidigare år.

Antalet besvarade enkäter har ökat något jämfört med föregående vårtermin men är avsevärt färre än under åren 2013–2015. Med tanke på den låga svarsfrekvensen bör resultaten i följande sammanställning tolkas med försiktighet.

På grund av sekretessbestämmelserna kring provet kan skrivuppgifters rubriker, innehåll och liknande inte röjas.

Synpunkter på provets innehåll och utskick

I detta avsnitt presenteras de svarande lärarnas åsikter om provets innehåll som helhet och hur det distribuerades. Tabell 1 nedan redovisar lärarnas helhetsintryck av provet.¹

Tabell 1 Vad tycker du om kursprovet som helhet?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	48 %	45 %	5 %	0 %	98 %

Tabell 1 visar att en betydande majoritet av lärarna som svarat på enkäten är positivt inställda till provet som helhet. Knappt hälften, 48 %, av lärarna väljer alternativet *bra* och 45 % väljer alternativet *ganska bra*. Ett sjuttiotal lärare kommenterar kursprovets helhet. Många av dessa kommentarer gäller provets tema *Tid för förändring* som de flesta anser intressant och relevant för eleverna. Bland lärare som undervisar inom svenska som andraspråk finns en viss kritik av skillnad i svårighetsgrad mellan de olika delproven då delprov B ansågs kräva betydligt mer av eleverna än de övriga delproven.

Provet i svenska 1 och svenska som andraspråk 1 är sedan vårterminen 2018 frivilligt att genomföra på studieförberedande program. I enkäten svarar 44 % av lärarna att nationella prov förmodligen kommer att genomföras på studieförberedande program även nästa läsår. Bland de 12 % som svarar att provet fortsättningsvis inte kommer att genomföras anger många att de personligen tycker att det nationella provet ger gott stöd inför betygssättningen, men att ett gemensamt beslut har fattats på skolan om att inte genomföra provet nästkommande läsår. Av enkäten framkommer också att 28 % av lärarna inte vet om provet

¹ Den ej redovisade andelen består av personer som avstått från att besvara frågan. Detsamma gäller övriga tabeller i sammanställningen.

kommer att genomföras, och 16 % av dem jobbar på skolor utan studieförberedande program där frågan inte är aktuell.

Synpunkter på lärarinformationen – det gröna häftet

De lärare som besvarat enkäten är i huvudsak nöjda med det gröna häftet med lärarinformation som medföljer proven. Av lärarna anser 82 % att informationen fungerat *bra* och 16 % att den fungerat *ganska bra*. Några lärare har valt att kommentera frågan och dessa menar att det gröna häftet är tydligt och informativt.

Synpunkter på delprov A: muntlig framställning

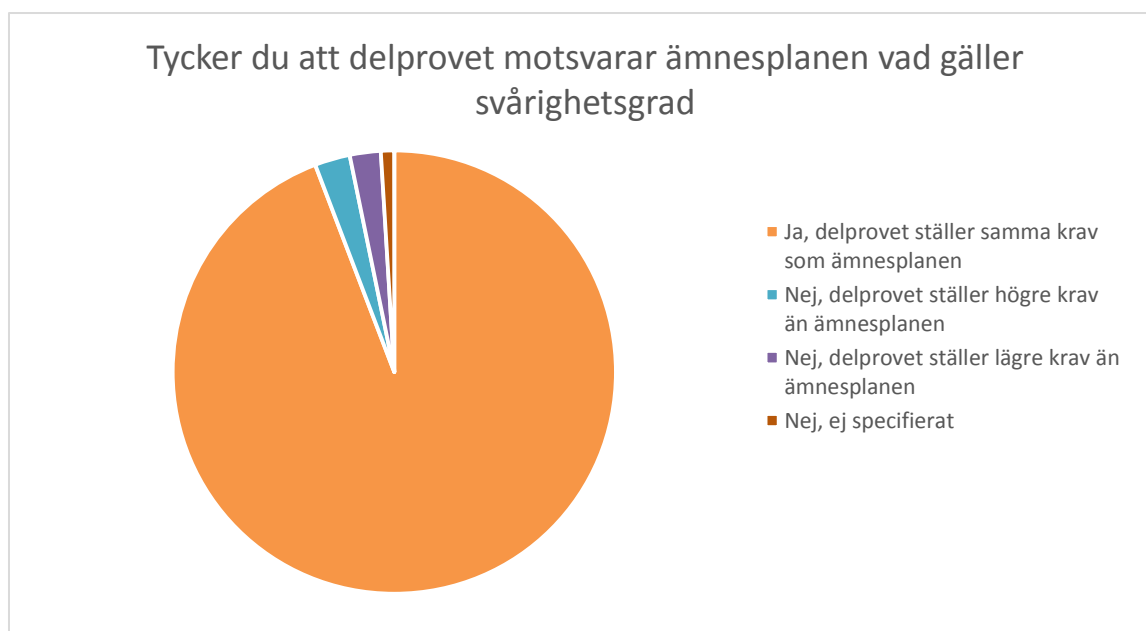
Nedan presenteras lärarnas synpunkter på delprov A. Tabell 2 visar hur lärarna upplever att den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov A fungerade.

Tabell 2 Hur fungerade den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov A?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	69 %	25 %	4 %	0.3 %	98 %

Som tabell 2 gör tydligt anser i princip samtliga, 69 % respektive 25 %, att förberedelsen fungerade *bra* eller *ganska bra*. Lärarnas kommentarer visar att ämnesförslagen varit till hjälp för många elever, men att förberedelserna i vissa fall försvårades av att eleverna hade svårt att konkretisera temat. Likt tidigare år förekommer även kommentarer om tidsbrist till följd av lov, praktik med mera. Provggruppen beklagar givetvis detta, men de angivna provdatumen är valda av Skolverket för att passa in i en större planering där många nationella prov ingår. Vissa lärare efterfrågar tydligare instruktioner om vilken hjälp som är tillåten att ge eleverna. Ett exempel är frågan om huruvida lärare får ge elever hjälp med ämnesförslag. I samband med detta vill provgruppen uppmärksamma lärare på att en kommentar om detta finns i det gröna häftet med information till läraren. Viss handledning i fråga om ämnesval får läraren bidra med, men eleven ska självständigt utforma sitt anförande.

Lärarnas uppfattning om huruvida delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad redovisas i figur 1 nedan.

Figur 1 Tycker du att delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad?

Figur 1 visar att de allra flesta, 93 % av lärarna, anser att delprovets svårighetsgrad motsvarar ämnesplanen. I den lilla grupp som inte håller med anser ungefär lika många att delprovet ställer högre krav (8 lärare) som att det ställer lägre krav (7 lärare).

Enligt enkätsvaren har instruktionen till delprov A fungerat bra för de flesta. I tabell 3 nedan tydliggörs detta.

Tabell 3 Hur fungerade instruktionen till delprov A?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	76 %	20 %	2 %	1 %	99 %

Som tabell 3 visar är så gott som alla nöjda med delprovets instruktioner. Av de 312 lärare som besvarar frågan uppger 76 % att instruktionen fungerat *bra* och 20 % att den fungerat *ganska bra*. Lärarna anser även att eleverna haft nytta av ämnesförslagen för delprov A, vilket redovisas i tabell 4 nedan.

Tabell 4 Hur stor nytta hade eleverna av ämnesförslagen?

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/Ingen alls	Totalt
Andel	43 %	50 %	6 %	1 %	100 %

I tabell 5 nedan presenteras lärarnas omdöme om det bedömningsunderlag som medföljer delprov A.

Tabell 5 Hur fungerade bedömningsunderlaget vid bedömningen av elevlösningarna?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Bedömningsmatriser	78 %	20 %	1 %	0,3 %	99%
Kommentarer till bedömningsmatriser	66 %	28 %	3 %	1 %	98%

Tabell 5 gör tydligt att bedömningsmatrisen uppskattas av lärarna. Alla utom några få anser att den fungerar *bra* eller *ganska bra*. Lärarna ser matrisen som ett användbart stöd i bedömningen. Under övriga synpunkter om delprov A anger några lärare att de tycker att kunskapskraven beträffande aspekten Innehåll är mer detaljerade än dem för kursen.

Synpunkter på texthäftet

I tabell 6 nedan sammanställs lärarnas omdöme om texthäftet till delprov B och C.

Tabell 6 Vad anser du om texturvalet?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	48 %	40 %	11 %	0,6 %	100 %

Tabell 6 visar att de flesta lärare är nöjda med texturvalet. 48 % anser att urvalet är *bra*, medan 40 % tycker att det är *ganska bra*. Jämfört med föregående års enkät är omdömet om texthäftet dock något mer negativt. År 2017 angav 5 % av lärarna att texturvalet var *ganska dåligt*. Motsvarande siffra 2018 är 11 %. Bland kommentarerna finns återkommande påpekanden om att texterna var svåra för eleverna. Detta gäller främst elever som följer ämnesplanen i svenska som andraspråk. Framför allt anses texthäftets sista text vara för tung för att avsluta häftet, då många elever var för trötta för att ta sig igenom den. Några av de svarande lärarna anser att texterna överlag var svårare än tidigare år. Kritik riktas även mot återanvändandet av en text från förra årets prov, då det kan öka risken för fusk och vara olämpligt om elever av någon anledning läser om kursen. Provggruppen uppmärksammar givetvis ovanstående kritik men vill samtidigt förklara att samtliga texter är noggrant utprovade och att resultaten av dessa utprövningar är jämförbara med tidigare provs. Texterna är valda för att representera olika svårighetsgrader vilket är en nödvändighet för provets validitet. Skälet till att den text som i utprövningar visat sig mest komplex placerats sist i häftet, är att elever med mer begränsad läsförståelse eller läshastighet inte ska fastna utan i stället hinna med så många texter som möjligt. Vad beträffar återanvändandet av texter är det en medveten metod för att kunna mäta stabilitet mellan proven. Det finns också ekonomiska skäl att återanvända texter och provuppgifter. Vilken text som ska återanvändas är dock ett val som provgruppen gör beroende på provets sammansättning. Att det i vårens prov var en viss novell beror alltså på att denna text visat sig ha de kvaliteter som gör att texthäftet som helhet kan jämföras med tidigare.

Synpunkter på delprov B: läsförståelse

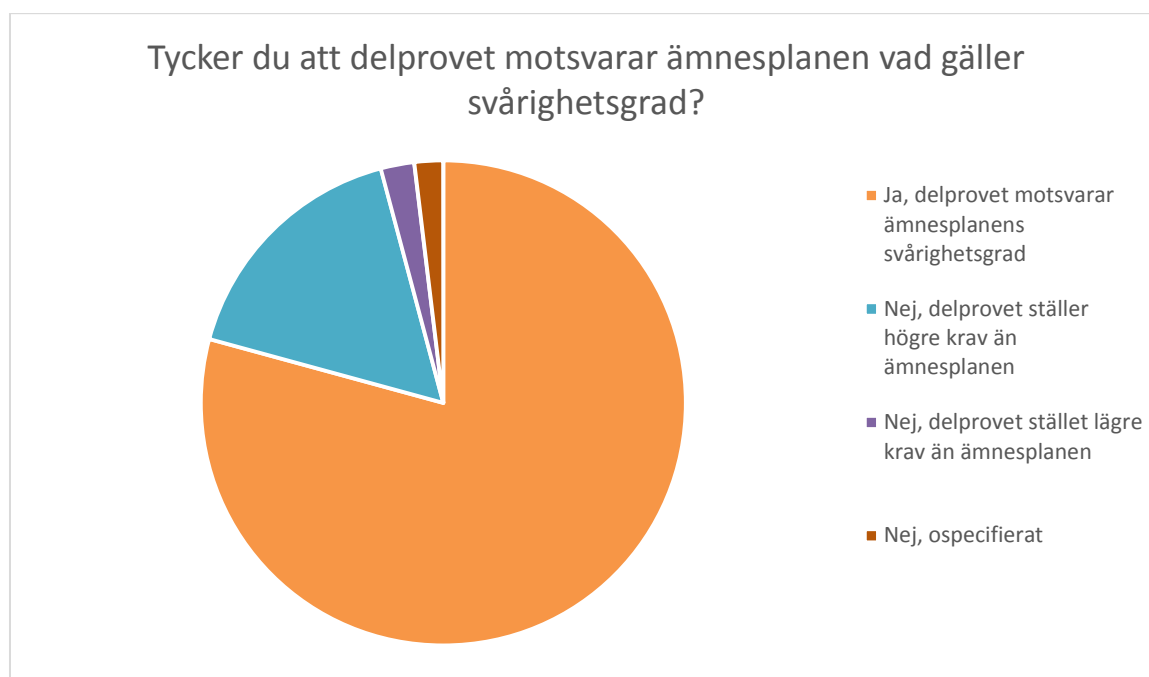
Nedan presenteras lärarnas synpunkter på delprov B. Tabell 7 visar lärarnas uppfattning om hur den gemensamma förberedelsen inför delprov B fungerade.

Tabell 7 Hur fungerade den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov B?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	66 %	27 %	5 %	0,3 %	98 %

Enligt enkäten anser 66 % av lärarna att förberedelsen fungerade *bra* inför delprov B och 27 % svarar att den fungerade *ganska bra*. Likt tidigare år efterfrågas fler exempel som stöd i förberedelserna, gärna i form av kompletta exempelprov och inte bara enskilda uppgifter. Som svar på detta hänvisar provgruppen till de exempel på uppgifter som finns på vår webbplats. De är hämtade från provet vt-15 som är frisläppt i sin helhet och får användas. Provggruppen har dock inte publiceringstillstånd för samtliga texter och kan därför inte tillhandahålla allt material digitalt.

I enkäten efterfrågas också lärarnas upplevelse om huruvida delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad. I figur 2 nedan redovisas utfallet av frågan.

Figur 2 Tycker du att delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad?

Figur 2 visar att de flesta, 79 %, anser att delprovet och ämnesplanen har samma svårighetsgrad. Jämfört med föregående år är det något färre lärare som anser att delprovets och ämnesplanens svårighetsgrad överensstämmer, men åsikterna om huruvida svårighetsgraden höjts eller sänkts går isär.

En återkommande åsikt från tidigare år är att kopplingen mellan delprov B och kunskapskraven som rör textbearbetning är vag. Ett resonemang om denna koppling och hur delprovetsbetyget kan tolkas förs i det röda häftet med bedömningsanvisningar som medföljer varje nationellt prov. I provet som gavs vårterminen 2018 återfinns detta avsnitt på sidan 9.

När det kommer till textmängd tycker 85 % av lärarna att den är rimlig. Vissa lärare som kommenterat frågan anser att textmängden var för stor för den angivna provtiden, men att längre tid inte nödvändigtvis skulle hjälpa då de elever som kämpar med textmängden saknar uthållighet vid läsning. Hos de lärare i svenska som andraspråk 1 som kommenterat är en vanlig uppfattning att textmängden var för stor och tung för eleverna även i år.

I enkäten efterfrågas också hur eleverna upplevde formuleringarna i läsuppgifterna. Tabell 8 redovisar utfallet av denna fråga.

Tabell 8 Hur upplevde dina elever formuleringarna i läsuppgifterna?

	Tydliga	Ganska tydliga	Ganska otydliga	Otydliga	Totalt
Andel	26 %	58 %	15 %	0,6 %	99 %

Tabell 8 visar att uppgifternas formuleringar upplevdes som tydliga enligt 26 % av lärarna och ganska tydliga enligt 58 %.

Även när det gäller bedömningsunderlaget är lärarna nöjda. Av dem svarar 73 % att det fungerat *bra* och 25 % att det fungerat *ganska bra*. Flera lärare kommenterar att årets bedömningsunderlag var tydligt och till stor hjälp. Eftersom bedömningsunderlaget inte kan innefatta alla tänkbara varianter av lösningar blir dock somliga elevsvar svårbedömda då de inte täcks av de exempel som bedömningsanvisningarna visar.

Synpunkter på delprov C: skriftlig framställning

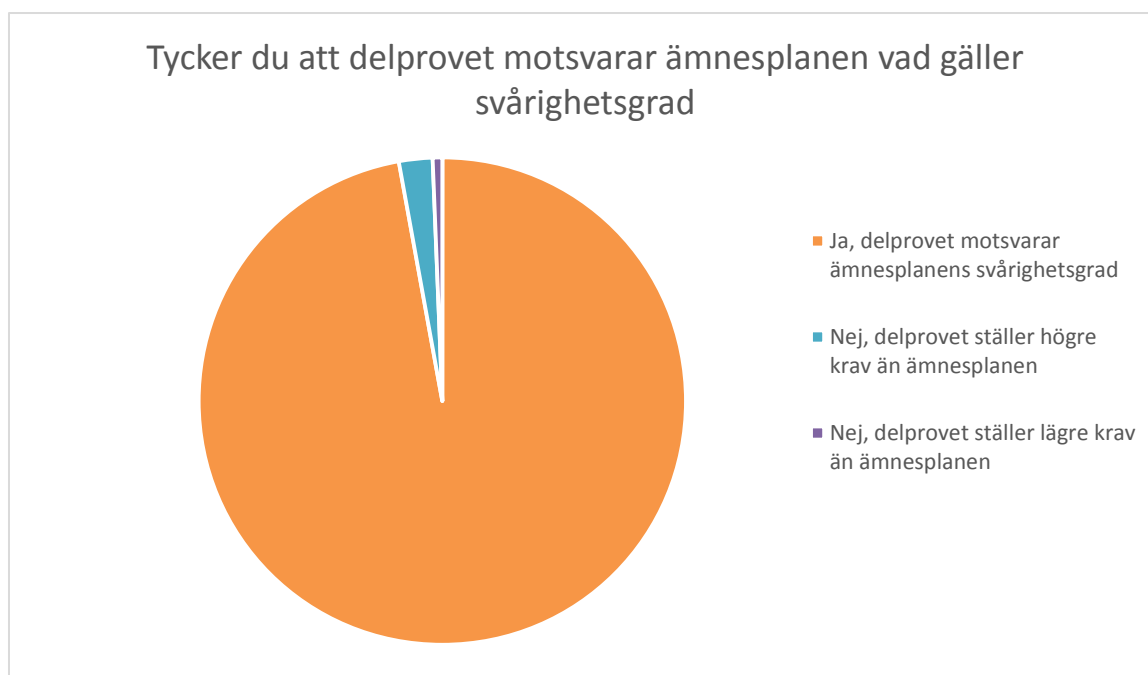
Nedan presenteras lärarnas omdöme om delprov C. Tabell 9 visar lärarnas uppfattning av hur de gemensamma förberedelserna inför delprovet fungerade.

Tabell 9 Hur fungerade den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov C?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	74 %	23 %	3 %	0 %	100 %

En stor andel av lärarna, 74 %, anser att förberedelsen fungerade *bra* i deras undervisningsgrupper och 23 % uppger att det fungerade *ganska bra*. I de fall förberedelsen gått sämre uppges främst tidsbrist som orsak.

I enkäten efterfrågas lärarnas synpunkter på huruvida delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad. I figur 3 redovisas utfallet av frågan.

Figur 3 Tycker du att delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad?

Av figur 3 framgår att majoriteten av lärarna, 97 %, tycker att delprovet och ämnesplanen stämmer överens vad gäller svårighetsgrad. De kommentarer som finns kring denna fråga berör huvudsakligen bedömningen av elevlösningarnas källhantering.

Texthäftet fungerade som underlag för skrivuppgifterna i *stor* utsträckning enligt 47 % av lärarna och i *ganska stor* utsträckning enligt 48 %. Enligt kommentarerna varierade det mellan olika uppgifter och texter, då vissa texter uppfattades som svårare att referera till än andra.

De fyra uppgifterna i delprov C upplevs av 68 % av lärarna som likartade i svårighetsgrad och karaktär. Det finns en uppfattning bland vissa lärare att uppgifterna 3 och 4 var svårare än övriga uppgifter. Många lärare kommenterar att majoritet av deras elever valt uppgift 2, vilket kan tyda på att ämnet för denna uppgift uppfattades som lättare av eleverna. En åsikt som förekommer är att uppgifter som utgår från en skönlitterär text är svårare för elever att lyckas med. För att mer detaljerat kunna kommentera detta inväntar provgruppen den sammanställning som görs av insamlade elevlösningar och resultat. En rapport kommer att publiceras senare under höstterminen 2018.

De flesta lärare anser att bedömningsunderlaget har fungerat bra vid bedömningen av elevlösningarna. I tabell 10 nedan presenteras lärarnas omdöme om bedömningsmatriserna och de bedömda elevlösningarna som utgjorde bedömningsunderlaget till delprov C.

Tabell 10 Hur fungerade bedömningsunderlaget vid bedömningen av elevlösningarna?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Bedömningsmatriser	74 %	23 %	1 %	1 %	99 %
Bedömda elevlösningar	56 %	32 %	6 %	2 %	96 %

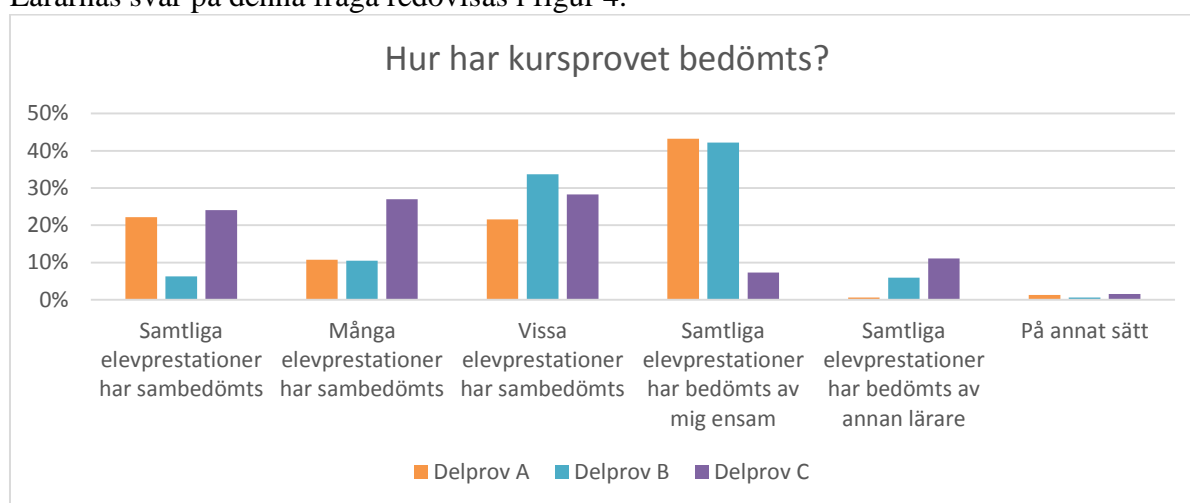
Tabell 10 visar tydligt att bedömningsmatriserna och de bedömda elevlösningarna uppskattas av lärarna. Alla utom några få anser att de fungerar *bra* eller *ganska bra*.

En majoritet av lärarna har låtit alla eller de flesta av sina elever skriva delprov C på dator. Av lärarna svarar 60 % att alla elever skrivit delprov C på dator och 27 % att de flesta elever gjort det. Detta är en markant ökning sedan tidigare år. Från och med höstterminen 2018 är det obligatoriskt att skriva delprov C på dator eller annan digital enhet.

Många av de övriga synpunkterna på delprov C behandlar önskemål om ytterligare bedömningsexempel så att samtliga uppgifter har exempel på samtliga betygssteg. Detta önskemål kan provgruppen tyvärr inte tillgodose utan hänvisar till webbplatsen där både högre och lägre betygsnivåer visas och analyseras.

Andra aspekter på provet

Enkätens avsnitt om andra aspekter på provet frågar bland annat om hur proven har bedömts. Lärarnas svar på denna fråga redovisas i figur 4.

Figur 4 Hur har kursprovet bedömts?

Enkäten efterfrågade också hur provet fungerat för elever med funktionsvariationer. Av de 237 lärare som har elever med någon funktionsvariation svarar 46 % att provet fungerade *bra* och 45 % att provet fungerade *ganska bra*. De anpassningar som gjorts för dessa elever är framför allt förlängd provtid samt möjlighet att lyssna till texterna, men det är även vanligt med mindre grupper och möjlighet till pauser. I detta sammanhang vill provgruppen uppmärksamma den höga andelen lärare med denna elevkategori i förhållande till det totala antalet svarande lärare.

I enkäten ombeds lärarna även att uppskatta hur stor risken för fusk är på de tre delproven. I tabell 11 nedan redovisas lärarnas svar.

Tabell 11 Hur stor är risken för fusk är i samband med ...

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/ ingen alls	Totalt
delprov A	9 %	28 %	37 %	25 %	99 %
delprov B	3 %	11 %	53 %	31 %	98 %
delprov C	1 %	5 %	50 %	44 %	100 %

Delprov A bedöms vara det delprov som innebär störst risk för fusk. Av lärarna anser 37 % att risken är *stor* eller *ganska stor*. Problemet ligger i att förberedelserna för det muntliga framförandet ofta sker utanför lektionstid, enligt många lärare. Eleverna ges då en chans att kopiera tal från nätet eller kompisar. För att minska risken för fusk på delprov A samlar många lärare in talmanus som körs genom plagiatkontroll. Delprov B och C anses vara svårare att fuska på, även om risken förekommer i båda fallen. För att minska möjligheten för fusk på delprov C anger lärare att de använder speciella datorprogram anpassade till provskrivning och att internet kopplas ifrån på elevens dator. Risken för fusk anses vara minst vid delprov C, då eleven fortfarande måste producera en text på plats även om hen skulle ha sett uppgiften i förväg.

Tabell 12 I vilken utsträckning fungerar bedömningens olika steg som stöd för att betygssätta dina elever utifrån de kunskapskrav som delprovet speglar?

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/ingen alls
Aspektbedömning (i delprov A och C)	36 %	53 %	10 %	0,3 %
Delprovsbetyg	31 %	55 %	12 %	2 %
Sammanvägt provbetyg	20 %	43 %	24 %	13 %

I enkäten efterfrågades i vilken utsträckning som lärarna använder bedömningens olika steg som stöd för att betygssätta sina elever utifrån de kunskapskrav som respektive delprov speglar. Aspektbedömningen vid delprov A och C, samt delprovsbetygen vägde tyngst vid bedömningen, medan något färre lärare använde sig av det sammanvägda provbetyget som betygsunderlag. Av lärarna angav 89 % att aspektbedömningen fungerade som stöd i *stor* eller *ganska stor* utsträckning. Motsvarande andel för delprovsbetygen var 86 %. 63 % av lärarna ansåg att det sammanvägda provbetyget fungerade som stöd vid betygssättning i *stor* eller *ganska stor* utsträckning. De som kommenterade frågan framförde att det sammanvägda provbetyget i många fall var vilseledande då ett delprovsbetyg kan väga upp ett annat och därmed ge ett högre provbetyg, vilket är anledningen till att färre använder det som underlag vid betygssättning. Aspektbedömningen och delprovsbetygen användes ofta som bekräftelse på en likvärdig bedömning.

I slutet av enkäten har lärarna haft möjlighet att uttrycka övriga synpunkter på kursprovet. Likt tidigare år efterfrågar flera lärare central bedömning för att minska arbetsbördan och säkerställa likvärdig bedömning. De framför även önskemål om digitalisering som kan minska risken att provmaterial sprids bland elever före utsatt provdatum. Det nationella provet i svenska 1/svenska som andraspråk 1 är inte längre obligatoriskt på studieförberedande program, men flera lärare uttrycker en önskan om att det ska bli obligatoriskt för alla igen, då provet utgör en bra grund för en likvärdig betygssättning. Flera lärare på de yrkesförberedande programmen efterfrågar istället en tydligare anknytning till eleverna på yrkesprogrammen vad gäller provens tema och utformning.

Provgruppen vill tacka för samtliga kommentarer och betona att enkätsvaren läses med stort intresse och tas i beaktande inför arbetet med kommande prov samt förs vidare till vår uppdragsgivare, Skolverket. Provgruppen vill också förklara att några frågor som framkommit i enkäten kring exempelvis jämförbarhet i svårighetsgrad mellan delprov eller olika

skrivuppgifter inte kan kommenteras mer utförligt förrän provgruppen har tillgång till den statistik som behövs för att kunna analysera provresultatet på gruppnivå. En sammanställning av resultat hämtade från de elevlösningar som samlades in under vårterminen 2018 kommer att publiceras på www.natprov.nordiska.uu.se senare under höstterminen.